

O p o n e n t s k ý p o s u d e k
d i s e r t a č n í p r á c e

Autor: PhDr. Kristýna Krejčová
Název: Dynamický přístup k pedagogicko-psychologické diagnostice a intervenci v mateřské škole.
Datum: 7. března 2013

Předložená disertační práce se zabývá tématem, které není u nás samozřejmé a v praxi ještě málo aplikované. Teprve v posledních letech se setkáváme se zvýšeným zájmem odborníků o dynamickou diagnostiku a s jejím studiem i na úrovni předškolního věku.

Práce je členěna na část teoretickou (57 str.), výzkumnou (48 str.) a aplikační (12 str). Dále je doplněna seznamem literatury (cca 92 knižních a internetových zdrojů, z nichž je asi polovina anglické provenience) a rozsáhlými přílohami.

Celá teoretická část práce je pojata přehledově. Tvoří ji kapitola o dynamické diagnostice, její historii vzniku, využitelnosti i nedostatcích či omezením. Autorka se zde věnuje myšlenkám významných autorů, kteří stáli u zdroju, důvodům jejího dalšího rozpracování a novějším přístupům. Z novějších autorů se opírá např. o práci Sternberga a Grigorenkové. Tuto část považuji za dobře zpracovaný přehled. Předpokládala bych však, že se kromě přehledu postoupí i na úroveň samostatného rozpracování byť i dílčích aspektů. Další krátká kapitola informuje o RVP pro mateřské školy a kompetencích učitelek, na které je v něm kladen akcent. Poslední kapitola teoretické části je věnována školní zralosti a připravenosti. Je pojednána tradičně, ale zdůrazňuje se v ní nutnost systémového přístupu k této problematice, tj. mít na zřeteli předpoklady pro vstup do školy na straně dítěte, rodiny i základní školy. Jednotlivé kapitoly teoretické části nejsou podle mého názoru dostatečně propojeny a jejich návaznost není textově vyjádřena (je nastíněna v úvodu). Kapitoly potom působí jako samostatné celky.

Ve výzkumné části bylo nejprve cílem ověřit účinnost metodiky předškolní přípravy, která vychází z dynamického přístupu jejím porovnáním s tradiční formou této přípravy (formou pozorování, rozhovorů, screeningových vyšetření školní zralosti), tzv. extenzivní fáze výzkumu. Považuji za odvážné tvrdit na základě pozorování 2- 3 hod. v každé MŠ provedené v extenzivní fázi (str. 63) to, co se uvádí na str. 113. (... že vyplynulo z pozorování práce s metodikou předškolní přípravy. (Nutno ale dodat, že sama autorka uznává možnost subjektivního zkreslení). V další části výzkumu byla pozornost soustředěna na práci učitelky.

V této intenzivní části výzkumu se řeší problém implementace dynamického přístupu prostřednictvím videotréninku učitelek s cílem rozvíjet jejich pedagogické kompetence. Současně se hledaly ty principy dynamického přístupu, který zvyšují efektivitu předškolní přípravy. Autorka identifikovala: zprostředkování vzájemnosti, pocit kompetence, regulace impulzivního chování, akceptace, dále pak přesun pozornosti z orientace na výkon k orientaci na proces. I když proti výzkumnému cyklu extenzivní, intenzivní a následně ještě aplikační nelze nic namítat (trval 8 let), domnívám se, že autorka měla pro disertační práci zvážit zúžení. Celý výzkumný design považuji za velmi komplikovaný. Kladu si postupně stále naléhavěji otázku, co bylo předmětem výzkumu **v disertační práci** a co bylo převzato od kolegyně nebo bylo náplní jiných výzkumných prací autorky??? Prosím autorku o vysvětlení při obhajobě. Osobně se domnívám, že by byla velmi záslužná detailní a hlubší analýza videotréninku. Kvalitativní zpracování se nabízí, ale zde zůstalo pouze na rovině vyhledávání „kategorií“ - vyskytujících se prvků dynamického přístupu. V práci také postrádám hlubší popis tradiční předškolní přípravy oproti kterému se práce vymezuje.

V další etapě autorka navrhuje model komplexní aplikace předškolní přípravy, který je založen na dynamickém přístupu a který má přispět ke zkvalitnění úrovně předškolní zralosti/připravenosti dětí. Autorka zde prezentuje oblasti, ve kterých se toto zkvalitnění projevuje (kognice, pracovní, sociální i emocionální zralost). Pro zavedení dynamického přístupu do praxe doporučuje, aby učitelky absolvovaly např. kurz FIE-B, dále navrhuje videotrénink, v budoucnosti využívání metody Aplikace kognitivně funkční škály, semináře pro učitelky a brožuru o metodě. Zdůrazňuje význam komunikace a spolupráce MŠ s rodiči a potřebu předávat informace o vývoji dítěte ZŠ včetně podrobných a strukturovaných diagnostických záznamů poradenskému zařízení. Otázkou však je, do jaké míry lze na takto obecné úrovni a na málo eleborovaném textu mluvit o modelu implementace, který je navíc hlavním vyústěním celé osmileté práce.

V části Diskuse se spíše jedná a shrnutí celé práce. Odpovědi na výzkumné otázky nalézáme roztroušené v Diskusi a Závěru.

Závěr:

Snaha rozšířit dynamický přístup k diagnostice a intervenci do předškolní přípravy s cílem přispět k jejímu zefektivnění je velmi záslužný záměr. To svědčí především o praktických ambicích disertační práce a o zaujetí autorky pro toto téma. Komplikovaný design výzkumné části však znesnadňuje orientaci v postupu autorky. Práci doporučuji k obhajobě a předpokládám zde od autorky objasnění některých výše uvedených podnětů.

Doc. PhDr. Lenka Hříbková, CSc

katedra psychologie, Ped.F. UK